

מסורת הש"ס
עם הוספות

א) עירובין דף טו. טו.
ב) זכרון יא. ע"ש טו.
ע"ש, א) כחוצות דף ו:
מו"ק טו. ע"ש (שמות
פ"ו:), ד) נטוטה מדל,
ה) עירובין כג: (ו) לקמן
דף כו, ז) עמוד ב,
ח) מועד קטן דף כא,
ט) ונקמן כו: (י) [ע"ש],
כ) שם, ל) עירין תוס'
ב"ק נו: ד"ה בהדיא,
מ) בי"מ כט: (ט) [ע"ש].

הישן תחת המטה

פרק שני

סוכה כה.

עין משפט
גר מצוה

כד א מ"י פט"ו הל' ד
ופכ"ו הלכה ד
מהלכות שבע ופ"ו מהל'
עירובין הלכה ד קמג לאוין
סה ועשין דרבנן א טו"ש"ע
א"ח ס"י ש"ו סעף ב:
בה ב מ"י פ"ד מהל'
ק"ש הלכה ח סמג
עשין יח טו"ש"ע א"ח ס"י ע
סעף ג:
בו ג מ"י פ"ד מהלכות
אזל הלכה ט סמג
עשין דרבנן ב טו"ש"ע א"ח
ס"י לת סעף א וטו"ש"ע י"ד
ס"י שפ סעף א וס"י שפח
סעף א:

רבינו חננאל

יותר מבית סאתים.
ושנינו התם כדקתני
טעמא משום דהויא
תשמישייה לאויר.
כלומר אין שם בית וכל
דירה שתשמישה לאויר
אין מטלטלין בה יותר
מבית סאתים ת"ש שבת
בתל שגובה כו' פשוטה
היא: מתני' שלוחי
מצוה פטורין מן
המצוה. מנא לן דתידי
שבבתך בביתך פרט
לעוסק במצוה ובלכתך
בדרך פרט לחתן ודייקי'
מדהיה ליה לקרא
למיכתב ובלכת בדרך
דמשמע אע"ג דאזיל
לדבר מצוה חייב וכתב
בלכתך במשמע בלכת
דיך דהוא רשות
מיחייבת למקרי ק"ש אבל
בלכת דמצוה פטירת ש"מ
העוסק במצוה פטור מן
המצוה אחרת. הא דתניא
פרט לחתן הווא דכנס
בתולה דטרוד טירדא של
מצוה ולפיכך פטור אבל
מאן דטרוד טירדא דרשות
כגון שטבעה ספינתו
וכיוצא בו חייב בכל
מצות ואפי"ו אבל חייב
דאמר מר אבל חייב בכל
המצות האמורות בתורה
חוצין מן התפילין מפני
שנא' בהן פאר והני
מילי ביום ראשון בלבד
וכן הכתוב את האלמנה
חייב לקרא ק"ש. הא
מהתם נפקא ויהי אנשים
אשר היו טמאים וגו'
נרשאי ארונו של יוסף
היו דברי ר' יוסי הגלילי

הגהות וציונים

א) יש להוסיף דבתיב
שבו (בארות המים):
ב) בדפד"ר איתא לעמוד
ובתוס' העתיקו לעמוד:
ג) נדע"ל בפסח מדקדק
איירי קרא: ד) צ"ל
מעובדא (בארות
המים): ה) צ"ל
ממצותן (דפד"ר וכו')
בתוס' הר"ש: ו) צ"ל
לישנא דרש"י (בארות
המים): ז) צ"ל פרק
בתרא:

לעזי רש"י

וה"א"ה. פירוש נקט,
גומא. אחד מנקיני
הסלעים (רש"י עירובין דף
טו ע"א ד"ה וכן נקט ועשין
רש"י מגינה דף יט ע"א
ד"ה גממות וקידושין דף
סא ע"א ד"ה לגמי רש"י
לויב ל.)

אלה אם כן אינו הוה אלה כשיעור צית סאתים כחנר המשכן
ששיעור זה נתנו חכמים לכל היקף שאינו לדירה ואם גדול הוא מכאן
הו כרמלית ואין מטלטלין צו אלה צמוד חרבע אמותיו של אדם
והאי כיון דצדידי הוקף ולדירה אפילו הוא יותר מצית סאתים
ליטלטל ציה: שתשמישה לאויר.
אינה עשויה דירה זו אלה לנורן אויר
שחוצה לה לשמור השדות והאינה
שחוצה דירה להמיר היקף גדול:
שבת בת"ל. קדש היום על האדם
והוא צתל גצוה עשרה וקנה שם
שציתמו: והוא מארבע אמות עד
בית סאתים. גדול הוא מארבע אמות
אצל אינו יותר על צית סאתים: וכן
בנקע. גומא העשויה מששת ימי
צראשית ווליא"ה: וקמה קצורה.
צאמצעה: ושבולות. גצוהות עשרה
מקיפות אותה סביב כל הני מחילות
יניהו להיקף צית סאתים ולא ליותר
מכאן דלא נעשית לדירה הלכך מהלך
את כולה למחר וחוצה לה אלפים
דכל חללה הואיל ושבת זה צאוירה
מצעוד יוס הוה כארבע אמות של
מקום שציתה ולהכי נקט והוא
מארבע אמות דאי לא הוה יותר
מארבע אמות מאי מהלך את כולה
איכא צלל מחילות נמי חרבע אמות
מקום שציתה אינה ליה דהיינו"ל שצו
איש תחתיו וחוצה להן אלפים אמה
דכתיב אל יא איש ממקומו ואסמוך
רצנן למילף מקום ממקום ומקום מניסה
כו' כדאמרין צעירובין (דף טו.). ומל
מוקף מחילות הוא דכל שגצוה עשרה
אמר"י גוד אסיק מחילות שלו והקף
צהן את ראשו: ושבולות מקיפות.
ואע"ג דאין עומדות צרות: דעביד
ל"ה. למחילות השצלים צהולא ודפנה
משצולת לשצולת עד שאגדן וגדלן
יחד סביב ומחזיקות זו את זו:
מתני' שלוחי מצוה. הולכי דרך
מנוה כגון ללמוד"ל תורה ולהקציל פני
רצו"ל ולפדות שצויים: פטורין מן הסוכה.
ואפי"ו צשעת חניינתן: גבו' בשבתך
בביתך פרט לעוסק במצוה. שאינו
חייב צקריאת שמתע ולקמן מפרש

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה טרוד וכו'
דאינו יכול:

תורה אור השלם

א) ונשנתם
ודברתם גם בשבתך
בביתך ובקצותך בדרכך
ובשבתך ובקצותך:
[דברים ו, ו]

ב) ויהי אנשים אשר
היו טמאים לנפש אדם
ולא יקלו לעשות הפסח
ביום ההוא ויקרבו לפני
מושה ולפני אהרן ביום
ההוא: [במדבר ו, ו]

ליקוטי רש"י

א"א בבית סאתים.
אם היה היקפו יותר על
צית סאתים אין מטלטלין
צו אלה חרבע אמות
ואפילו נטעו ממחילה לכך
דהוי מוקף לדירה [שם
צט:]. משום דהוי
דירה שתשמישה
לאויר. לעולם שנטעו
מחילה לכך והיקף לדירה
הוא אצל דירה זו אינה
עשויה לנורן סוכה אלה
לנורן אויר שחוצה לה
לדור שם שומרי השדות
ועשויה להציל מן החמה
ואין מטלטלין בדירה זו
אלה צית סאתים כדתינא
צ"ש (דף כב.) כלל
אמר ר"ש כן אלעזר כל
אויר שתשמישו לדירה
כגון דיר וספר ומוקפה
וחנר ואפילו י' כוריס
מוחר וכל דירה שתשמישה
לאויר כגון צורגין
שצדות צית סאתים
מוחר יותר מצית סאתים
אסור דלאו דירה הוא דעל
דכחו הוא דל ע"ש [שם
טו.]. אינה לדור צה תמיד
אלה להסוּפך צה שומרי
השדה [שם ק.]. גבוה
עשרה. דלחמיקן גוד
אסיק מחילותיו כל
סביבותיו והכי הוא מוקף.
וכן נקט. אחד מנקיני
הסלעים. והוא בית
אמות עד
סאתים. הואיל ושבת
צאויר מחילותיו נעשית
ציתו וכולו כארבע אמותיו
הוא הלכך מהלך את כולו
וחוצה לו אלפים אמה,
אצל אי הוה טפי מצית
סאתים אין מחילותיו
מועילות לו שהיקף שאינו
עשוי לדירה אינו מועיל
אלה לצית סאתים, להכי
נקט מארבע אמות וליך
דאם היה פחות מד'
אמות מאי מהלך את כולו
איכא ומחילותיו מאי מהני
צללו מחילה נמי מקום
לכל אדם ד' אמות צפרק
מי שהולחיו (לקמן
דף מא:). ושבולות
מקיפות אותה. שהינה

צמחצת צעילה כך פי' צקונטרס וסוגיא דשמעתין משמע דמוצולכתך
צדך ממעט האי דצמחצת קא עסיק וצשילהי פ"ק דצרכות (דף טו.).
הגרסא להפך דגרס החס"ס צשצתך פרט לחתן וצלכתך צדך פרט
לעוסק צמנוה וגירסא זו נראה דהכי משמע קרא צשצת לידך הוא
דמיחייצת צק"ש ולא צשצת דמנוה שאתה יושב ומחשצ צצעילת
מנוה וצלכתך ממעט עוסק צמנוה דמשמע צלכת לידך ולא צלכת
שאין נקל לו כל כך להסיר הטיירדא מלצו אע"פ שצטיירדא דרשות
מיצעי ליה ליתוציה דעמיה ולהסיר מחשצת טרדתו: **שהרי נאמר**
בהן פאר. לקמן צשמעתין מפרש מדקרא אמר ליה רחמנא ליחוקאל
פארך חצוש עלין את הוא דמיחייצת אצל כולי עלמא פטיירי הוא
דמשמע לישנא"ל שהטעם חלוי משום דליקרו פאר ואצל לאו צר פאר הוא
וכשמפתאר מראה צעמנו שאינו אצל לא אתא למימר אלה דלא ילפינן
מהכא לפוטרו משאר מנות דשאני תפילין דליקרו פאר וא"ת ומאי
שנא גצי תפילין דאמרין דדוקא ליחוקאל קאמר ליה ולא לשאר
אצלים וגצי חלמוד תורה אמרינן פ"ק"ל דמועד קטן (דף טו.) אצל
אסור צת"ת מדלמנר ליה רחמנא ליחוקאל האנן דוס דעצדי שאר
אצלים כיחוקאל ויש לומר דצדברי תורה ששינה צו הכחוצ מכ"ע
אינה לן למימר משום דאצל אסור צדברי תורה אצל צתפילין אמאי
הונרך לומר לו שיניח תפילין אם לא צשציל שהייתי צבור לאוסרו:
מישאל

קמה קצורה ושבולות מקיפות אותה. אע"ג דמוקי לה צמסקנא
דעצדי לה צהולא ודפנה לא שייך כאן לאקשווי אי הכי
ניטלטל צכולה דלחקשי לעיל דהתם צאלין המסכך על הארץ שיש
צו סכך וחשיצ כמוקף לדירה

אלא בית סאתים משום דהוי דירה שתשמישה
לאויר וכל דירה שתשמישה לאויר אין
מטלטלין בו אלא סאתים ת"ש"ס שבת בתל
שהוא גבוה עשרה והוא מארבע אמות עד
בית סאתים וכן בנקע שהוא עמוק עשרה
והוא מארבע אמות עד בית סאתים וכן
קמה קצורה ושבולות מקיפות אותה מהלך
את כולה וחוצה לה אלפים אמה אע"ג
דקאזיל ואתי התם נמי דעביד ליה בהוצא
ודפנא: **מתני' שלוחי מצוה פטורין מן**
הסוכה חולין ומשמשיהן פטורין מן הסוכה
אובלין ושותין עראי חוץ לסוכה: גבו' מה"מ
ד"ר"ל בשבתך בביתך פרט לעוסק במצוה
ובלכתך בדרך פרט לחתן מכאן אמרו
צהכונם את הבתולה פטור ואת האלמנה
חייב מאי משמע אמר רב הונא כדרך מה
דרך רשות אף כל רשות לאפוקי האי דבמצוה
עסוק מי לא עסקינן דקאזיל לדבר מצוה וקא
אמר רחמנא ליקרי אם כן לימא קרא בשבת
ובלכת מאי בשבתך ובלכתך בלכת דידך
הוא דמיחייבת הא בלכת דמצוה פטירת
אי הכי אפילו כונם את האלמנה נמי כונם
את הבתולה טרוד כונם אלמנה לא טרוד
וכל היכא דטרוד ה"נ דפטור אלא מעתה
שבעה ספינתו בים דטרוד הכי נמי דפטור וכי
תימא ה"נ ו והאמר ר' אבא בר זבדא אמר רב
אבל חייב בכל המצות האמורות בתורה חוץ
מן התפילין שהרי נאמר בהן פאר הכא טרוד
טיירדא דמצוה התם טרוד טירדא דרשות
והעוסק במצוה פטור מן המצוה מהכא נפקא
מהתם נפקא דתניא ויהי אנשים אשר היו
טמאים לנפש אדם וגו' אותם אנשים מי היו
נושאי ארונו של יוסף היו דברי ר' יוסי הגלילי
ר"ע

צמחצת צעילה כך פי' צקונטרס וסוגיא דשמעתין משמע דמוצולכתך
צדך ממעט האי דצמחצת קא עסיק וצשילהי פ"ק דצרכות (דף טו.).
הגרסא להפך דגרס החס"ס צשצתך פרט לחתן וצלכתך צדך פרט
לעוסק צמנוה וגירסא זו נראה דהכי משמע קרא צשצת לידך הוא
דמיחייצת צק"ש ולא צשצת דמנוה שאתה יושב ומחשצ צצעילת
מנוה וצלכתך ממעט עוסק צמנוה דמשמע צלכת לידך ולא צלכת
שאין נקל לו כל כך להסיר הטיירדא מלצו אע"פ שצטיירדא דרשות
מיצעי ליה ליתוציה דעמיה ולהסיר מחשצת טרדתו: **שהרי נאמר**
בהן פאר. לקמן צשמעתין מפרש מדקרא אמר ליה רחמנא ליחוקאל
פארך חצוש עלין את הוא דמיחייצת אצל כולי עלמא פטיירי הוא
דמשמע לישנא"ל שהטעם חלוי משום דליקרו פאר ואצל לאו צר פאר הוא
וכשמפתאר מראה צעמנו שאינו אצל לא אתא למימר אלה דלא ילפינן
מהכא לפוטרו משאר מנות דשאני תפילין דליקרו פאר וא"ת ומאי
שנא גצי תפילין דאמרין דדוקא ליחוקאל קאמר ליה ולא לשאר
אצלים וגצי חלמוד תורה אמרינן פ"ק"ל דמועד קטן (דף טו.) אצל
אסור צת"ת מדלמנר ליה רחמנא ליחוקאל האנן דוס דעצדי שאר
אצלים כיחוקאל ויש לומר דצדברי תורה ששינה צו הכחוצ מכ"ע
אינה לן למימר משום דאצל אסור צדברי תורה אצל צתפילין אמאי
הונרך לומר לו שיניח תפילין אם לא צשציל שהייתי צבור לאוסרו:
מישאל

הכי
גצויה סביב חלוקה ושללים גצוהין י' עסקינן [שם טו.]. ובלכתך בדרך פרט לחתן.
ואע"ג דחתן נמי עוסק צמנוה הוא אי לאו קרא יחירה לא נפקא לן מקרא קמא
דכיון דעוסק צמנוה לא כתיב צקרא צהוליס אי לאו קרא יחירה לא אשתעוט.
הכונם את הבתולה פטור. שטרוד צמחצת צעילת מנוה. כי דרך. צשצתך וצלכתך
הוקפו לדך. מי לא עסקינן לדך. שנאמר בהן פאר. פארך חצוש עלין (יחוקאל כד)
ואצל מעולל צעפר קרנו וראשו ואין זה פאר לתפילין (כחוצות ו.). טרוד
צדרא דמצוה. וכיון דאין מיעוט צעלמא דרשין פרט לחתן מסימין אם ממעטת
מיניה טרדא דמנוה [ברכות שם].